

KUNGSBARKARÖ

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Kungs – Barkarö är en liten socken mellan Kungsör och Köping i sydvästra delen av Västmanlands län. Området karaktäriseras av låglänt åkerbygd vars odlingsmarker delvis torrlagts genom invalling. Socknens enda bybildning finns vid Kungs-Barkarö kyrka. I övrigt har större gods dominerat i området.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Den äldre landsvägen passerar genom byn. En trevägskorsning fanns tidigare invid kyrkan. Den äldre landsvägen förbi kyrkan och vidare mot Kungsör rätades ut under mitten av 1900-talet och passerar en bit bort från kyrkan och omgivande bebyggelse.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Kungs-Barkarö kyrka uppfördes under 1200- eller 1300-talet. Nordöst om kyrkan, på östra sidan landsvägen, ligger bland annat Kaptensgården som tidigare inrymde en del av kungens stab. Här i Överby ligger också två sammanslagna gårdar, Fänriksgården och Fodermarskgården, vilka båda tidigare tillhört Norra Kungsladugården. Längs den äldre landsvägen söderut från kyrkan ligger ombyggda torp på små fastigheter. Dagen byggnader uppfördes huvudsakligen under 1900-talet. En större gård, Karsgården, med jordbruksbebyggelsen från 1800-talet dominerar i södra delen av kyrkbyn. Här finns en samfällighet med en branddamm. Längs den äldre landsvägen finns en mejeribyggnad.

Tre km sydöst om kyrkan, strax norr om Kungsör lät Gustav Vasa uppföra en kungsgård. Gården har i äldre tid haft stor betydelse för trakten. Stora delar av området kring Kungs-Barkarö tillhörde gården som drev ett omfattande jordbruk med boskapsskötsel. Under 1500-talet uppfördes ett kapell som senare ersattes med nuvarande Kung Karls kyrka. Kungs-Barkarö kyrka har därför legat utanför den kungliga närvaron och fortsatt fungera som en kyrka för socknens fasta invånare.

GRÖNSTRUKTUR

Kyrkbyn är lummig med högvuxna träd och stora buskage. Innanför kyrkogårdsmuren finns en kran av äldre träd. Det finns flera kallmurade stenmurar som avgränsar tomter. Prästgårdens murar vid infarten är gedigna och en stenkällare utgör en del av muren. Prästgårdens trädgård och fruktträd samt köksträdgård är idag ersatt med gräsmatta. En grind finns i nedre delen av trädgården som leder ut på den äldre landsvägen. Byn ingår i ett större område med höga naturvärden som kännetecknas av åkerholmar i slättlandskapet. Åkerholmarna är bevuxna med ekar och andra lövträd.

BEBYGGELSE

Den tidigare prästgården låg på en höjd direkt väster om kyrkan. Den övergavs och revs slutligen på 1950-talet. En av de befintliga gårdarna i byn fick funktionen kyrkoherdebostad från åtminstone sekelskiftet 18/1900. Byggnaden innefattade också verksamheter så som skola, bostad och pastorsexpedition. Idag fungerar det som församlingshem. Ett äldreboende från omkring 1900-ligger i på andra sidan vägen. I boden fanns under en period en handelsbod och källaren i en bod fungerade som likbod. 1958 byggdes äldreboendet om till pensionärslägenheter.

	<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja	Kyrkan	1300-tal	
Ja	Prästgård		Tidigare prästgård riven på 1950-talet
Ja	Sockenstuga Klockaregård	1800-tal	Församlingshem, tidigare skola i bottenvåningen
ja	Fattigstuga	Omkring 1900	Äldreboende
Ja	Skolhus Tiondebod Sockenmagasin Kyrkstall Övrig företeelse av vikt	1800-tal	I bottenvåningen, se prästgård/sockenstuga

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350	1 Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550	o 2 Betydande värde i delar
1550–1760	3 Få betydande värden
1760–1860	
o 1860–1920	
1920–2000	
Blandad tidsperiod	

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Småskaligt, röda byggnader, slingrande väg genom byn.

ANVÄNDNING IDAG

Privata bostäder, jordbruksbebyggelse, kyrklig verksamhet.

ATT TÄNKA PÅ

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet Kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenvägar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Flyttades några av den äldre prästgården byggnader? Vem byggde nuvarande församlingshem?

KÄLLOR

Kulturhistorisk karakterisering Kungs Barkarö kyrka, Västerås stift, 2005

Kulturminnesvårdsprogram för Kungsörs kommun, 1982

Lantmäteriet, äldre kartmaterial, www.lantmateriet.se 2021-09-27

Kungs Barkarö kyrka

Före detta prästgård, idag församlingshem.

Ekonomibyggnad vid före detta prästgården.

Jordkällare vid före detta prästgården.

Före detta äldreboende vid kyrkan.

Före detta äldreboendets byggnad från omkring 1900.

Väg genom kyrkbyn.

Karsgården i södra delen av kyrkbyn.